

11.06.2012

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri (TSKB) ile ortaklarının ihtiyaçlarının karşılanması, olumsuzlukların gerçek boyutuyla ortaya konulması için gerekli politikaların belirlenmesi ve yasal düzenlemelerin yapılabilmesi amacıyla Anayasanın 98 ve İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddelerine göre Meclis araştırması açılmasını saygılarımızla arz ederiz.

Prof. Dr. Oğuz OYAN
İzmir Milletvekili

GEREKÇE

IMF ile 09.12.1999 tarihli ilk Niyet Mektubuyla başlatılan kapsamlı stand-by programı çerçevesinde tarımsal destekleme politikalarının ve tarımsal destekleme kuruluşlarının yeniden yapılandırılması özel olarak vurgulanmış ve TSKB için yeni bir çerçeve kanunun çıkarılması öngörülmüştü. Dünya Bankası'na 10.03.2000 tarihinde verilen Niyet Mektubuyla da bu kararlılık vurgulanmış ve tarımda öngörülen yeniden yapılandırma, Tarım Reformu Uygulama Projesi (ARIP) olarak adlandırılarak Dünya Bankası'nın gözetimine bırakılmıştı. Alışılmışın dışında bir uygulamayla, ön taslağı Dünya Bankası öncülüğünde hazırlanan TSKB taslağı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca son şekli verilerek TBMM'de 1.6.2000 tarihinde 4572 sayıyla kabul edilmişti. TSKB için yeni bir model öngören 4572 sayılı Kanunla, bir de Yeniden Yapılandırma Kurulu" (YYK) oluşturulmuştu.

Kanunun yürürlüğe girmesinden sonraki süreçte öngördüğü modelin uygulanabilirliğinin bulunmadığı ortaya çıkmış ve dolayısıyla yeni modelin faaliyet ve sürekliliği için bir gözetim ve denetim birimi olarak öngörülen YY Kurulunun çalışmaları da başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Yedi kişiden oluşan üyelerinden yalnızca birinin TSKB temsilcisi olduğu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın yönlendiriciliğinde çalışan ama Dünya Bankası uzmanlarının telkinlerine de açık olan YYK modeli, Birlikleri, verimli tarımsal sanayi tesislerini de elden çıkarmaya zorlayan ve TSKB'lerin dikey tümleşme çabalarını aksatan bir rolde olmuştur.

Sonuçta, 28 Ekim 2007 tarihli ve 26684 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "2008 Yılı Programı"nda "Tarımsal Yapının Etkinleştirilmesi" ana başlığı altında ve " 3. Politika Öncelikleri ve Tedbirler" alt başlığında, "Birliklerin, sürdürülebilir mali ve idari yapılara sahip olması yönünde düzenlemelerin yapılması ve 4572 sayılı Kanunda yeniden yapılandırma dönemi ile ilgili olarak yer alan geçici maddelerin kaldırılması amacıyla 4572 sayılı Kanunda değişiklik yapan bir kanun çıkartılacaktır" tedbirine yer verilmiştir. Ancak bugüne kadar bu yönde bir düzenleme ne yazık ki yapılmamıştır. 4572 sayılı Kanun 12 yıldır yürürlükte olmasına, geçici süreli YYK işlevini bitirmesine, TSKB'ler DFİF borçlulukları üzerinden yeni bir mali krizle karşı karşıya kalmalarına, dolayısıyla yeni bir düzenleme gereksinimi yıllardır had safhaya varmış olmasına karşın Hükümet kanadındaki hareketsizlik sürmektedir. Araştırma önergemizin ana gerekçesi de buradan kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede 4572'nin Geçici 1/D maddesinin de yürürlükten kaldırılması uygun olacaktır.

Birliklerin sürdürülebilir mali yapıya kavuşturulması için ürün alım dönemlerindeki finansman sorunları da mutlaka giderilmelidir. Bu bağlamda, 4572 sayılı Kanunun Geçici 1 inci maddesinin E fıkrasının üçüncü bendinde yazılı olan "Kooperatif ve birliklere, (...) Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerinden herhangi bir mali destek sağlanamaz" anlayışının mutlaka değiştirilmesi şarttır. Bu anlayış, TSKB'leri tedricen tasfiyeye sürükleyen bir anlayıştır ve Anayasa'nın "Kooperatifçiliğin geliştirilmesi"ni düzenleyen 171. maddesine esastan aykırıdır. Bu nedenle,

Geçici 1/E'nin yürürlükten kaldırılması gerekmektedir.

Bu nedenle TSKB'lerin Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'na olan kredi borçlarının ilk anapara tutarlarının uzun vadeli faizsiz bir ödeme planıyla yeniden yapılandırılması ve bunun dışında kalan borçlarının, faizler ve fer'ilerinin tamamının Hazinece üstlenilerek tasfiye olunmasının sağlanması yerinde olacaktır.

Bütün bu sorunlar ve yasal boşluklar ile gecikmeler göz önüne alındığında, TSKB'lerin ürün alım sisteminin yukarıda açıklanan sakıncaları giderecek şekilde yenilenmesinin tartışılması, 5488 sayılı Tarım Kanununda öngörülen ama bir türlü uygulanamayan "fark ödeme" sisteminin ayrıntılarının belirlenebilmesi, çiftçilerin bir destekleme sisteminden neler beklediklerinin saptanabilmesi açısından bir Meclis Araştırma Komisyonu'nun çalışmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.